УДК 378:78:37.091.3

Фрицюк Валентина Анатоліївна
доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0001-6133-2656
valentyna.frytsiuk@vspu.edu.ua

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДИТЯЧИХ МУЗИЧНИХ ШКІЛ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті обґрунтовано теоретичні засади та методичні особливості підготовки майбутніх учителів дитячих музичних шкіл до використання інтерактивних технологій у професійно-педагогічній діяльності. Визначено, що впровадження інтерактивних та цифрових методів змінює традиційну парадигму навчання на активну співпрацю, діалог і творчу взаємодію, що значно підвищує мотивацію та зацікавленість учнів. Проаналізовано наукові підходи до розуміння сутності інтерактивних навчальних технологій, розглянуто їх класифікацію (індивідуальні, групові, колективні та колективно-групові) та специфіку застосування на уроках фаху, сольфеджіо, музичної літератури. Доведено, що опанування інтерактивних технологій майбутніми педагогами-музикантами можливе лише у власній практичній діяльності шляхом залучення здобувачів вищої освіти до ділових ігор, педагогічних тренінгів, симуляцій уроків, розробки музичних квестів, використання цифрових дошок і спеціалізованих сервісів гейміфікації. Акцентовано увагу на зміні ролі вчителя дитячої музичної школи з авторитарного наставника на фасилітатора й партнера, що сприяє створенню психологічно комфортного середовища та зняттю сценічного хвилювання в учнів. Окреслено напрями системного оновлення змісту професійної підготовки: упровадження спеціалізованих дисциплін («Інтерактивні технології у музичній освіті», «Цифрові інструменти вчителя ДМШ»), формування цифрової грамотності, опанування нотних редакторів, програм для обробки звуку та слухових тренажерів. Обґрунтовано необхідність демонстрації інтерактивних методів викладачами закладів вищої освіти на власному прикладі, проведення інтерактивних фрагментів уроків під час педагогічної практики та розробки електронних дидактичних матеріалів.
Ключові слова: дитяча музична школа, інтерактивні технології, методи навчання, підготовка майбутніх учителів, професійна діяльність, цифрові інструменти.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх учителів дитячих музичних шкіл (ДМШ), здобувачів освітнього рівня бакалавр спеціальності «Музичне мистецтво», до використання інтерактивних технологій є важливою вимогою сучасної мистецької освіти. Інтерактивні методи змінюють традиційний підхід «викладач показує – учень повторює» на активну співпрацю, діалог та творчу взаємодію. Можна виокремити низку чинників, котрі підтверджують необхідність формування готовності майбутніх педагогів-музикантів до впровадження інтерактивних технологій, в тому числі, цифрових, у власній професійній діяльності. Однією з основних причин є те, що за умови використання вчителем указаних технологій в учнів зростає мотивація і підвищується рівень зацікавленості процесом навчання в мистецькому закладі. Сьогодні не викликає суперечок той факт, що використання інтерактивних додатків, цифрових піаніно, мультимедійних презентацій та освітніх ігор робить уроки цікавішими та ближчими до повсякденного досвіду сучасних учнів. Навчання нотної грамоти, сольфеджіо чи рутинні вправи стають захопливими завдяки інтерактивним технологіям та ігровим елементам (гейміфікації).

За допомогою інтерактивних технологій можна більш ефективно розвивати творче та критичне мислення учнів, адже інтерактивні технології стимулюють їх не просто копіювати виконання, наприклад, музичного твору педагогом, а аналізувати мистецькі твори,

імпровізувати, експериментувати зі звуком та створювати власні творчі інтерпретації чи навіть прості композиції.

Інтерактивні технології також виявили свою ефективність у колективній співпраці учнів дитячих музичних шкіл. Так, використання інтерактивних методів (робота в малих групах, дискусії, спільні цифрові проєкти) навчає учнів взаємодіяти в ансамблі (оркестрі) та слухати один одного.

У цілому, інтерактивні технології здійснюють позитивний вплив на інтенсифікацію та якісне оновлення освітнього процесу дитячої музичної школи, оскільки надають можливість миттєво продемонструвати аудіо- та відеозаписи виступів світових виконавців, детальні графічні партитури або 3D-візуалізації будови музичних інструментів тощо. Інтерактивні технології дають можливість вчителю дитячої музичної школи тримати швидкий зворотний зв'язок. Спеціальні музичні програми дозволяють учневі одразу бачити та чути свої помилки в ритмі або інтонації. Особливу ефективність виявляють інтерактивні технології, зокрема, цифрові, у змішаному й дистанційному навчанні. Готовність педагога працювати з онлайн-платформами, віртуальними дошками та спеціалізованим софтом гарантує безперервність та якість освітнього процесу мистецького закладу освіти за будь-яких умов.

Отже, вчитель дитячої музичної школи, який володіє інтерактивними та цифровими методиками, є більш затребуваним і здатним будувати сучасні уроки гри на музичних інструментах, розробляти й впроваджувати ефективні авторські програми навчання.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У контексті досліджуваної проблематики становлять інтерес наукові праці щодо професійної підготовки вчителів (О. Акімова, О. Волошина, В. Галузяк, Р. Гуревич, А. Коломієць, Л. Лук'янова, Н. Опушко, В. Шахов, Л. Шевченко та ін.), вагомими є наукові праці С. Гончаренка, І. Зязюна, М. Лещенко, С. Сисоєвої, Л. Хомич та ін., в яких глибоко розкрито питання особистісно-професійного розвитку. Питання інтерактивного навчання в закладах освіти порушуються в роботах науковців: Т. Пироженко, О. Пометун, Г. Сиротенко та ін. Окремі аспекти педагогічної майстерності вчителя музичного мистецтва розглядаються в працях Л. Масол, Г. Падалки, Я. Ростовського, О. Рудницької та ін.

У різних аспектах проблему застосування інтерактивних методів навчання розкрито у працях О. Коберник, О. Коротаєва, М. Косолапової, В. Мельник, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Сікарчук, С. Стельмах та ін. Науковці наголошують, що методична дієвість інтерактивного навчання забезпечує чітке структурування змісту і форми навчальної дисципліни, що стимулює інтерес здобувачів до предмету вивчення, пізнавальну ініціативу і самостійність. Інтерактивні методи навчання орієнтовані на більш широку взаємодію, не лише викладача зі студентами, а й студентів між собою (Софроній, 2021, с. 12).

Отже, застосування методів інтерактивного в процесі навчання, зокрема, майбутніх учителів музичного мистецтва (бінарних лекцій, відео-лекцій, міні-лекцій, проблемних лекцій, лекцій із запланованим помилками, лекцій-прес-конференцій, ділових ігор, кейс-методу, колективного вирішення творчих завдань, роботи в малих групах, перегляду й обговорення навчальних відеофільмів тощо) дає змогу здобувачам вищої освіти у процесі навчання набути досвіду активного засвоєння змісту майбутньої професійної діяльності у взаємозв'язку із практикою, розвинути рефлексію як майбутнього фахівця, засвоїти новий досвід професійної взаємодії з професіоналами-практиками (Кобюк, 2016, с. 4). Крім того, вважаємо, що регулярне використання інтерактивних методів навчання викладачами університету позитивно впливає, з-поміж іншого, на мотивацію здобувачів щодо оволодіння вказаними технологіями і, як наслідок, підвищує рівень їхньої готовності до власного використання цих методів у своїй майбутній професійній діяльності. Однак, попри наявність значної кількості наукових праць, дотичних до досліджуваної проблеми, недостатньо обґрунтованими досі залишаються теоретичні засади та методичні особливості підготовки майбутніх педагогів-музикантів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності в дитячих музичних школах.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та методичних особливостей підготовки майбутніх учителів дитячих музичних шкіл до ефективного використання інтерактивних технологій у професійно-педагогічній діяльності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Щодо самого поняття «інтерактивна технологія» – у науковій літературі з проблеми дослідження зустрічаємо його розуміння як методу, що передбачає взаємодію, бесіду, діалог з кимось (або чимось). Загалом, інтерактивні методи можна розглядати як одну із найбільш сучасних форму активних методів навчання.

Інтерактивна технологія навчання, як вважає Ю. Кобюк, містить такі головні компоненти, як «чітко сплановані цілі навчання – зрозумілий якісний та кількісний очікуваний результат процесу у вигляді навчальних досягнень учнів, а саме передбачуваного рівня засвоєння навчального змісту; спеціально відібраний та структурований зміст навчання; інтерактивні форми, методи і прийоми, за допомогою яких організоване навчання і стимулюється активна діяльність учнів; адекватні цілям, формам і методам засоби навчання; розумові і навчальні дії та процедури, за допомогою яких учні можуть досягти запланованих результатів, представлені у вигляді системи пізнавальних завдань; організаційні та психолого-педагогічні умови, що дозволяють ефективно спланувати та реалізувати інтерактивне навчання. На відміну від методики, інтерактивні навчальні технології не вибираються для виконання певних навчальних завдань, а самою своєю структурою визначають кінцевий результат» (Кобюк, 2016, с. 7).

З-поміж основних і найбільш поширених методів інтерактивного навчання О. Пометун та Л. Пироженко виділяють такі методи: «груповий (взаємодія між учасниками процесу навчання реалізується через співпрацю у малих групах); колективний (багатостороння взаємодія є полілогом, в якому бере участь кожен учень класу); колективно-груповий (коли робота малих груп поєднується з роботою всього класу)» (Пометун, Пироженко, 2004). Зазначимо, що на уроках навчання гри на музичних інструментах у дитячій музичній школі використовують індивідуальні методи інтерактивного навчання.

Під час вивчення музично-теоретичних дисциплін доцільно використовувати групове та колективно-групове навчання, наприклад, такі методи, як: робота учнів у парах, ротаційні трійки, «Два-чотири-всі разом», «Карусель», роботу в малих групах, «Акваріум». Під час роботи учнів у парах вони можуть виконувати такі вправи: обговорити завдання, короткий текст; взяти інтерв'ю один в одного, визначити ставлення (думку) партнера до даного питання, твердження тощо; зробити критичний аналіз роботи один одного; сформувати підсумок теми, котра вивчається тощо.

Із колективних методів інтерактивного навчання доцільно використовувати такі методи, як «Мікрофон» (надається можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, висловити свою думку чи позицію), незакінчені речення (поєднується з вправою «Мікрофон»), «Мозковий штурм» (відома інтерактивна технологія колективного обговорення, широко використовується для прийняття кількох рішень з конкретної проблеми), «Навчаючи-вчуся», «Ажурна пилка», «Case-метод», «Дерево рішень» тощо (Кобюк, 2016, с. 8).

Саме під час використання інтерактивних методів, застосування діалогового навчання здобувачі навчаються «критично мислити, вирішувати складні завдання на основі аналізу відповідної інформації та пропонованої ситуації, враховувати альтернативні думки, приймати виважені рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Інтерактивні методи і форми проведення занять забезпечують результативність навчання: розвиток мислення й активно-пізнавальної діяльності; залучення здобувачів до процесу пізнання, освоєння нового матеріалу в якості активних учасників; розвиток умінь і навичок аналізу, критичного мислення; посилення мотивації до вивчення дисципліни; створення сприятливої творчої атмосфери на заняттях; розвиток комунікаційних компетенцій; розвиток умінь і навичок володіння сучасними технічними засобами навчання і обробки інформації; формування умінь і навичок самостійного знаходження інформації й визначення рівня її

достовірності; гнучкість і доступність процесу навчання – підключення до освітніх ресурсів і комп'ютерних програм; використання електронних тестів (поточних, рубіжних, проміжних) тощо» (Софроній, & Чурікова-Кушнір, 2021, с. 18).

А. Соколова пропонує з метою вдосконалення рівня підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва засобами інтерактивних методів комплекс теоретико-методологічних завдань, пов'язаних зі спеціально розробленими матеріалами електронної лекції, переглядом презентації або відео за різними питаннями лекційного курсу, прослуховуванням лекцій на певні теми провідних викладачів інших університетів, що є у відкритому доступі в мережі Інтернет, аналізом фрагментів відкритих занять провідних викладачів музичного мистецтва, що є в записах, прослуховуванням музичних творів, переглядом художніх творів або їх фрагментів (за гіперпосиланнями), відповідями на запитання для рефлексії після кожної частини лекції, виконанням практичних та творчих завдань тощо (Соколова, 2022, с.12).

Науковці наголошують на ефективності використання в процесі фахового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва інтерактивного відео, яке може застосовуватися й поширюватися засобами дистанційного навчання. «Поряд із незаперечними перевагами, властивими звичайному навчальному відео, такими, як умотивування й залучення, поєднання зображення й звуку, реалістичність, можливість показу процесів у динаміці, існують й певні недоліки. Найбільш характерними з них є пасивність у сприйнятті, лінійна послідовність отримання доступу до інформації, неадекватність кількості інформації та швидкості її представлення рівню підготовленості студентів» (Стеценко, 2007, с. 25).

На застосуванні засобів мультимедіа в музичній освіті акцентує увагу Л. Ліхіцька, адже вони завдяки своїм специфічним властивостям дають змогу «значно підвищити наочність у навчанні, зробити доступним такий матеріал, який раніше, за традиційних умов був важкодоступним або взагалі недоступним, посилити емоційний вплив, сприяє поглибленню міжпредметних зв'язків, інтенсифікації роботи учнів, підвищенню темпу вивчення навчального матеріалу, збільшенню обсягу самостійної роботи на уроці, уможливлює застосування нових методів і форм організації навчальної діяльності студентів та забезпечення індивідуального та диференційованого підходів. Інформаційні технології дозволяють по новому використовувати на уроках музичного мистецтва текстову, звукову, графічну та відеоінформацію, збагачують методичні можливості уроку, дозволяють проводити його на сучасному рівні» (Ліхіцька, 2022, с. 137).

Цілком слушно, на наш погляд, науковець пропонує використовувати мультимедійні засоби для вивчення творів сучасних композиторів, таких, як Є. Станкович, М. Скорик, В. Сильвестров, Л. Дичко, В. Зубицький, Г. Гаврилець, І. Карабиць та ін., котрі відрізняються індивідуальними специфічними рисами яскравого авторського стилю (Ліхіцька, 2022, с. 141). Погоджуючись із науковцем, вважаємо за необхідне в процесі професійної підготовки майбутніх учителів дитячих музичних шкіл засвоєння ними навчальних та тренувально-закріплюючих програм, музичних конструкторів, програм для групового музикування, імпровізування та створення музики. «Навчальні та тренувально-закріплюючі програми знайомлять учнів з основами музичної грамоти, такими музичними поняттями як ритм, мелодія, гармонія, динаміка, форма, звучанням музичних інструментів, історією створення музичних творів, можуть містити тести для перевірки елементарних знань нотної грамоти. Зразками навчальних та тренувально-закріплюючих програм є «Твініси. Весілі нотки», «Кліффорд. Угадай мелодію», «Сен-Санс. Карнавал тварин», «Музичний клас», англомовні програми «Lenny's Music Tools», «A musical Tutorial» та ін. (Ліхіцька, 2022, с. 143).

Н. Павленко зазначає, що готовність учителя до організації інтерактивного навчання не обмежується лише його інформаційною насиченістю, яка виявляється в ґрунтовних знаннях щодо теоретичних основ інтерактивного навчання, ролі інтерактивних педагогічних технологій у музичному вихованні школярів, особливостей використання вчителем музики зазначених технологій, вимог до проведення інтерактивних музичних занять, підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах інтерактивно-рефлексивного навчання тощо. Важливе значення має також рівень сформованості в майбутнього вчителя музики

комунікативно-рефлексивних умінь та креативно-інтерактивної педагогічної майстерності (Павленко, 2011, с. 327).

Одним із найбільш дієвих методів формування креативно-інтерактивної педагогічної майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва науковець вважає ділову гру, котра дає змогу усунути суперечність між теоретичними знаннями здобувачів та відсутністю досвіду їх реалізації у практичній навчальній діяльності. Погоджуємося з думкою С. Гончаренка, котрий вважає педагогічну гру імітацією реальної діяльності вчителя в штучно відтворених педагогічних ситуаціях; основним засобом відтворення реальних ситуацій взаємодії учителя та учня в освітньому процесі, коли учасники гри виконують ролі учителя й учня. Основна мета педагогічної гри – формування у її учасників умінь реальної взаємодії з учнем, здатності реалізувати свої дії і проекти, передавати учням знання, оцінювати їхній рух, стимулювати діяльність (Гончаренко, 1997, с. 251). Такі ігри, як вважає Н. Павленко, «дозволяють студентам побачити, відчути на собі результати педагогічної дії інтерактивної технології, допомагають краще підготувати свою модель заняття чи його фрагменту. Крім того, ділова гра дозволяє досягти позитивного емоційного сприйняття інтеракції, забезпечує ефективне співвідношення творчої імпровізації і регламентуючих правил, створює відчуття природності й невимушеності своєї поведінки в навчальних ситуаціях, сприяє ефективному оволодінню майбутніми учителями музики різноманітними видами інтерактивних технологій тощо. Так, наприклад, під час ділових ігор, у яких опрацьовуються вже готові фрагменти інтерактивних музичних занять, майбутні педагоги навчаються в умовах інтерактивного навчання розвивати музичне сприймання, музичні творчі здібності школярів, формувати знання з елементарної теорії музики тощо. У процесі апробації власних конспектів уроків студенти аналізують доцільність добору інтерактивних педагогічних технологій та музичного матеріалу, їхню відповідність меті уроку, апробовують новостворені технології» (Павленко, 2011, с. 320).

Як і інші науковці, Н. Павленко рекомендує готувати цілеспрямовано майбутніх учителів музичного мистецтва до застосування інтерактивних педагогічних методів, зокрема, таких, як: круглий стіл, дискусія, «мозковий штурм», аналіз та обговорення педагогічних досліджень, педагогічний тренінг, ділові педагогічні ігри з подальшим обговоренням, розв’язання педагогічних задач, а також до застосування спеціальних інтерактивних педагогічних технологій у процесі вивчення та музичних дисциплін (Павленко, 2011, с. 331).

З. Софроній наголошує на тому, що для засвоєння методів розучування музичних творів майбутніх педагогів-музикантів необхідно долучати до «ділових ігор різного виду, які передбачають: тренінг окремої навички: тренінг комплексу навичок; демонстрації навичок; демонстрації типових помилок. У такий спосіб використання ділових ігор сприяє розвитку комунікативних навичок, навичок вирішення проблем, опрацюванню різних варіантів власної поведінки у проблемних ситуаціях. Саме під час ділових ігор у процесі навчання імітуються реальні умови професійної діяльності, відпрацьовуються конкретні специфічні музично-педагогічні ситуації, моделюється відповідний педагогічний музично-виконавський процес» (Софроній, 2021, с. 19).

Крім того, на думку науковця, використання методик інтерактивного у процесі навчання майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає застосування цілого арсеналу ефективних інтерактивних методів (бінарних лекцій, відео-лекцій, міні-лекцій, проблемних лекцій, лекцій із запланованим помилками, лекцій-прес-конференцій, ділових ігор, кейс-методу, колективного вирішення творчих завдань, роботи в малих групах, перегляду й обговорення навчальних відеофільмів) й дозволяє здобувачам вищої освіти у процесі навчання набути досвіду активного засвоєння змісту майбутньої професійної діяльності у взаємозв’язку із практикою, розвинути рефлексію як майбутнього фахівця, засвоїти новий досвід професійної взаємодії з професіоналами-практиками (Софроній, 2021, с. 20).

Формування готовності майбутніх педагогів-музикантів до застосування інтерактивних технологій потребує трансформації традиційних лекційно-семінарських занять у тренінгово-ігрові формати. Посилаючись на наукові розробки Н. Павленко (2011) та З. Софронія (2021), вважаємо за доцільне інтегрувати у зміст фахової підготовки вчителів ДМШ систему ділових

ігор та педагогічних тренінгів. Такі формати дають змогу майбутнім учителям не лише засвоїти алгоритми інтерактивної взаємодії, а й практично відпрацювати методики подолання типових виконавських помилок учнів, імітуючи реальний освітній процес дитячої музичної школи.

У процесі підготовки майбутніх учителів дитячих музичних шкіл до ефективного використання інтерактивних технологій у професійно-педагогічній діяльності доцільно акцентувати їхню увагу на алгоритмі проведення інтерактивних занять, на необхідності керуватись основними правилами: залучати до процесу обговорення усіх учасників освітнього процесу, використовуючи відповідні технології; забезпечувати психологічну готовність учасників, корисними є розминки, постійне заохочення, можливість самореалізації; використовувати приміщення, в якому учасникам легко було б переміщатися для роботи у великих і малих групах; дотримуватись чіткої фіксації процедур і регламенту; проявляти уважність до розподілу учасників на групи, на початкових етапах його необхідно вибудовувати на добровільній основі, далі доцільно керуватись принципом випадкового вибору (Сікарчук, 2006, с. 37).

У контексті дослідження для нас вагомими є висновки В. Руденко про те, що «формування готовності до застосування інтерактивних технологій навчання є особистісно діяльнісним процесом, оскільки, студенти повинні мати цілісне уявлення про педагогічну діяльність. Опанувати даними технологіями і використовувати їх у подальшій професійній роботі вчителя можна лише в діяльності, знаючи суть інтерактивних технологій навчання, особливості організації таких уроків, специфіки вибудовування відносин на них між учасниками освітнього процесу та ін.» (Руденко, 2010).

Цілком погоджуючись з науковцем, вважаємо що майбутнім учителям дитячих музичних шкіл опанувати інтерактивні технології можна лише у власній практичній діяльності, а не теоретично. Майбутні вчителі музики мають самі пройти через інтерактивні формати під час навчання у закладі вищої освіти. Вони повинні брати участь у ділових іграх, симуляціях уроків сольфеджіо чи музичної літератури, розробляти інтерактивні музичні квести, використовувати цифрові дошки (Jamboard, Miro) та застосунки (Kahoot!, LearningApps). Також майбутні педагоги-музиканти мають знати особливості вибудовування відносин між учасниками освітнього процесу під час інтерактиву. У музичній школі переважає індивідуальна форма навчання або дрібногрупова (ансамбль, сольфеджіо). Інтерактив тут змінює роль учителя з «авторитарного наставника» на фасилітатора та партнера. Майбутній учитель має навчитися будувати діалог, де учень не просто копіює виконання вчителя, а бере участь у виборі інтерпретації, динаміки, виразних засобів чи створення власної імпровізації. Навчання грі на інструменті нерідко супроводжується психологічним напруженням (страх помилки, сценічне хвилювання). Інтерактивні технології (ігрові методики, командні музичні вікторини, колективне створення ритмічних партитур) допомагають зняти цей бар'єр, створюючи психологічно комфортне та підтримувальне середовище.

Слушними, на наш погляд, є міркування Ю. Кобюк про те, що з метою формування готовності майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій необхідно: «застосовувати викладачам різні види інтерактивних технологій на лекційних, семінарських, практичних заняттях, де здобувачі могли б взаємодіяти один з одним, взаємонавчати один одного і продукувати «нові» знання; орієнтація освітнього процесу має бути спрямована на розвиток особистості здобувача, з опорою на суб'єктний досвід кожного; формування суб'єкт-суб'єктних стосунків «викладач/студент», «методист/студент», «вчитель/студент» у рамках освітнього процесу ЗВО і школи; формування комфортних умов навчання, де кожен здобувач відчував би свою інтелектуальну спроможність, успішність; проведення тренінгів з метою формування комунікативних умінь, розвитку здатності до ведення діалогу, дебатів, диспутів та ін., розвиток здатності до керівництва процесом взаємодії учнів при організації індивідуальної, парної, групової, колективної роботи школярів; застосування тренінгів з метою формування у студентів усвідомленості в необхідності рефлексії їх власної навчальної діяльності, грамотного проведення рефлексивної діяльності майбутніми вчителями на уроках,

формування вмінь педагогічної рефлексії, рефлексії професійної діяльності під час проходження студентами педагогічних практик» (Кобюк, 2016, с. 22).

Наведені Ю. Кобюк шляхи формування готовності майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій мають високий потенціал для адаптації в системі фахової підготовки вчителів дитячих музичних шкіл. Насамперед, це передбачає активне залучення студентів-музикантів до взаємонавчання безпосередньо під час лекційних і практичних занять у закладі вищої освіти, де вони через моделювання інтерактивних фрагментів уроків сольфеджіо чи музичної літератури знайомляться з сучасними методиками на власному досвіді. Освітній процес має спиратися на індивідуальний слуховий і виконавський досвід кожного здобувача, орієнтуючись на розвиток його творчої особистості. Не менш вагомим є створення рівноправних суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем і студентом, що надалі трансформується у партнерську взаємодію між учителем ДМШ та учнем, дозволяючи відійти від авторитарного стилю викладання до спільної творчої інтерпретації музичного твору. Формування психологічно комфортних умов навчання у процесі професійної підготовки допомагає майбутнім педагогам засвоїти прийоми подолання у дітей сценічного хвилювання та страху помилки. Окрім цього, проведення спеціальних тренінгів дозволяє розвинути комунікативні навички майбутніх вчителів, необхідні для ефективної організації парної та групової роботи на уроках ансамблю, хору чи теоретичних дисциплін, а також сформувати у них стійкі вміння педагогічної рефлексії для об'єктивного аналізу власних дій та навчання учнів самооцінці виконавської діяльності.

3.ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Узагальнюючи результати дослідження, можна констатувати, що підготовка майбутніх учителів дитячих музичних шкіл (ДМШ) до використання інтерактивних технологій потребує системного підходу, який поєднує теоретичну знаннєву базу, практичні цифрові навички та методичну гнучкість. Для формування готовності майбутніх педагогів-музикантів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності важливо в період їхньої професійної підготовки в закладі вищої освіти забезпечити відповідне оновлення змісту професійної підготовки, сприяти оволодінню ними інтерактивними методиками, внесення відповідних змін до методів викладання для самих здобувачів вищої освіти, забезпечити здобувачів можливістю підготовки до практичної діяльності з використанням інтерактивних технологій та розвивати у них відповідну мотивацію.

Отже, для оновлення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів важливо впроваджувати спеціалізовані дисципліни або модулі, включити до навчальних програм курси на кшталт «Інтерактивні технології у музичній освіті», «Цифрові інструменти вчителя ДМШ» або «Музично-комп'ютерні технології». Обов'язковим є формування цифрової та медіаграмотності здобувачів, адже їх потрібно навчати не лише використовувати готові рішення, а й критично оцінювати та добирати програмне забезпечення під конкретні художньо-педагогічні завдання.

Для забезпечення практичного оволодіння інтерактивними інструментами, зокрема, цифровими, необхідно забезпечити опанування здобувачами музично-комп'ютерного програмного забезпечення, навчити працювати з нотними редакторами (Finale, Sibelius, MuseScore), програмами для створення/обробки звуку (DAW: GarageBand, Cubase, Audacity) та онлайн-тренажерами для розвитку слуху та теорії музики (наприклад, ear-training платформи). Важливим також є оволодіння мультимедійним та онлайн-інструментарієм, що допомагатиме створенню інтерактивних презентацій, роботі з інтерактивними дошками (Miro, Padlet) та сервісами для гейміфікації навчання (Kahoot!, LearningApps, Quizizz) для уроків сольфеджіо, музичної літератури та фаху.

В освітньому середовищі закладу вищої освіти викладачі самі мають активно використовувати інтерактивні технології, проводити заняття у формі тренінгів, кейс-стаді, ділових ігор, проєктної роботи та майстер-класів, демонструючи інтерактивні методи на

власному прикладі. Під час підготовки до педагогічної практики в мистецьких закладах доцільним є використання симуляції навчальних ситуацій, організація моделювання уроків у ДМШ, де здобувачі виступають у ролі вчителів і застосовують інтерактивні методи для вирішення конкретних дидактичних завдань (наприклад, інтерактивний аналіз музичного твору). Під час самої педагогічної практики доцільно спонукати здобувачів розробляти та проводити фрагменти уроків під час практики в ДМШ із застосуванням мультимедійного обладнання та інтерактивних форм взаємодії. Важливим також є спонукання студентів до розробки власних електронних дидактичних посібників, інтерактивних плакатів, карт знань або робочих зошитів під час курсових та дипломних робіт.

Звісно, першочергово варто розвивати відповідну мотивацію майбутніх педагогів-музикантів та їхню готовність і здатність до професійної рефлексії. Вони мають усвідомити, що інтерактивні технології не замінюють живе музичне спілкування та акустичне звучання, а доповнюють його, підвищуючи мотивацію сучасних учнів дитячих музичних шкіл.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів дитячих музичних шкіл до використання інтерактивних технологій та їх експериментальна перевірка; а також – розроблення відповідних методичних рекомендацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Гончаренко, С. У. (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 376.

[2] Зотова, В.Є. (2019). Специфіка використання засобів інтерактивних технологій у вокальному навчанні підлітків. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 176. https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fbe2ad31-2bb8-4ede-aeb7-10d860d31b54/content

[3] Кобюк, Ю. (2016). Підготовка майбутнього вчителя до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності. https://surl.li/alzxkz

[4] Ліхіцька, Л. М. (2022). Інтегративні технології професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія та практика. Видання 2- ге, доповнене. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 218.

[5] Новикова, Н. В. (2008). Використання мультимедійних засобів довідниково-інформаційного призначення (електронні енциклопедії) на уроках музики. *Наукові записки: [збірник наукових статей]*. Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 170-176.

[6] Павленко, Н. О. (2011). Операційно-діяльнісний компонент підготовки майбутніх учителів музики до застосування інтерактивних педагогічних технологій. Витоки педагогічної майстерності. Збірник наукових праць. Полтава. https://surl.li/ihmlma

[7] Печенюк, М. А., та ін. (2020). *Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва* (В. М. Лабунець, ред.). Видавець ПП Зволейко Д. Г.

[8] Пометун, О. І., Пироженко Л. В. (2004). Сучасний урок : інтерактивні технології навчання. К. : А.С.К., 192.

[9] Попова, О. В., Жуков, В. П. (2022). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до організації інтегрованого навчання учнів : монографія. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. 318.

[10] Руденко, В. М. (2010). Роль інтерактивних технологій навчання у формуванні професійно-комунікативної компетентності майбутніх філологів. *Українська мова і література в школі*. 2. 40–44.

[11] Сікарчук, О. І. (2006). Інтерактивні методи навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Київ : Таксон, 88 с.

[12] Соколова, А. (2022). Інтерактивні форми і методи дистанційного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. *Professional Art Education, 3*(1), 6-16. https://doi.org/10.34142/27091805.2022.3.01.01

[13] Софроній, З., & Чурікова-Кушнір, О. (2021). Методика інтерактивного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях хорознавства. *Молодий вчений*, 6 (94), 16-21. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-6-94-4

[14] Стеценко, Г. (2007). Освітні веб-ресурси та їх класифікація. *Комп'ютер в школі та сім'ї*, 6(62), 23–26.

[15] Rozputnia, B., Shevchenko, L., Umanets, V., Yashchuk, S., & Sabadosh, Y. (2025). Artificial Intelligence as a support tool in teaching programming to future bachelor's students of vocational education. Environment. Technology. Resources. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, 3, 253–259. https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8537

PREPARING FUTURE TEACHERS OF CHILDREN'S MUSIC SCHOOLS TO USE INTERACTIVE TECHNOLOGIES

Frytsiuk Valentyna Anatoliyivna
Dr.hab. of Pedagogical Sciences, Professor of Pedagogy, Vocational Education and Management of Educational Institutions
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0000-0001- 6133-2656
valentyna.frytsiuk@vspu.edu.ua

Abstract. The article substantiates the theoretical foundations and methodological features of preparing future teachers of children's music schools (CMS) to use interactive technologies in their professional and pedagogical activity. It is determined that the implementation of interactive and digital methods changes the traditional learning paradigm to active cooperation, dialogue, and creative interaction, which significantly increases students' motivation and interest. Scientific approaches to understanding the essence of interactive learning technologies are analyzed, and their classification (individual, group, collective, and collective-group) along with the specifics of their application in major instrument classes, solfeggio, and music literature are considered. It is proven that future music teachers can master interactive technologies only through their own practical activity by involving higher education students in business games, pedagogical trainings, lesson simulations, musical quests, digital whiteboards, and specialized gamification services. Attention is focused on changing the role of a CMS teacher from an authoritarian mentor to a facilitator and partner, which contributes to creating a psychologically comfortable environment and reducing performance anxiety in children.

Directions for a systematic updating of professional training content are outlined: introducing specialized disciplines ("Interactive Technologies in Music Education", "Digital Tools of a CMS Teacher"), developing digital literacy, mastering notation software, digital audio workstations (DAW), and ear-training software. The necessity of university lecturers demonstrating interactive methods by personal example, conducting interactive lesson fragments during pedagogical practice, and developing electronic teaching materials is substantiated.

Keywords: children's music school, digital tools, future teachers' preparation, interactive technologies, teaching methods, professional activity.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] Honcharenko, S. U. (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid, 376. [in Ukrainian]

[2] Zotova, V.Ye. (2019). Spetsyfika vykorystannia zasobiv interaktyvnykh tekhnolohii u vokalnomu navchanni pidlitkiv [Specifics of using interactive technology tools in the vocal training of adolescents.]. Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky. 176. https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fbe2ad31-2bb8-4ede-aeb7-10d860d31b54/content [in Ukrainian]

[3] Kobiuk, Yu. (2016). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do zastosuvannia interaktyvnykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Preparing Future Teachers for the Use of Interactive Technologies in Professional Practice]. https://surl.li/alzxkz [in Ukrainian]

[4] Likhitska, L. M. (2022). Intehratyvni tekhnolohii profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva: teoriia ta praktyka [Integrative Technologies for the Professional Training of Future Music Teachers: Theory and Practice]. Vydannia 2- he, dopovnene. K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, 218. [in Ukrainian]

[5] Novykova, N. V. (2008). Vykorystannia multymediinykh zasobiv dovidnykovo-informatsiinoho pryznachennia (elektronni entsyklopedii) na urokakh muzyky [The Use of Multimedia Reference and Information Tools (Electronic Encyclopedias) in Music Lessons]. Naukovi zapysky: [zbirnyk naukovykh statei]. Vyd-vo NPU imeni M.P.Drahomanova, 170-176. [in Ukrainian]

[6] Pavlenko, N. O. (2011). Operatsiino-diialnisnyi komponent pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzyky do zastosuvannia interaktyvnykh pedahohichnykh tekhnolohii [Operational-Activity Component of Preparing Future Music Teachers for the Application of Interactive Pedagogical Technologies]. Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Zbirnyk naukovykh prats. Poltava. https://surl.li/ihmlma [in Ukrainian]

[7] Pometun, O. I., Pyrozhenko L. V. (2004). Suchasnyi urok : interaktyvni tekhnolohii navchannia [The Modern Lesson: Interactive Teaching Technologies]. K. : A.S.K., 192.

[8] Popova, O. V., Zhukov, V. P. (2022). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do orhanizatsii intehrovanoho navchannia uchniv [Preparing Future Music Teachers to Organize Integrated Instruction for Students]: monohrafiia. Kharkivskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody. 318. [in Ukrainian]

[9] Profesiino-pedahohichna pidhotovka maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva [Professional-Pedagogical Training of a Future Music Teacher] : monohrafiia / Pecheniuk M. A. ta in.; za zah. red. V. M. Labuntsia. Kamianets-Podilskyi : Vydavets PP Zvoleiko D. H., 2020. 240 s [in Ukrainian]
[10] Rudenko, V. M. (2010). Rol interaktyvnykh tekhnolohii navchannia u formuvanni profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh filolohiv [The Role of Interactive Teaching Technologies in Developing the Professional-Communicative Competence of Future Philologists]. Ukrainska mova i literatura v shkoli. № 2. S. 40–44. [in Ukrainian]
[11] Sikarchuk, O. I. (2006). Interaktyvni metody navchannia u vyshchii shkoli [Interactive Teaching Methods in Higher Education]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv : Takson, 88 s. [in Ukrainian]
[12] Sokolova, A. (2022). Interaktyvni formy i metody dystantsiinoho navchannia maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Interactive Forms and Methods of Distance Learning for Future Music Teachers]. Professional Art Education, 3(1), 6-16. https://doi.org/10.34142/27091805.2022.3.01.01 [in Ukrainian]
[13] Sofronii, Z., & Churikova-Kushnir, O. (2021). Metodyka interaktyvnoho navchannia maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva na zaniattiakh khoroznavstva [Methodology of Interactive Instruction for Future Music Teachers in Choral Studies Classes]. Molodyi vchenyi, 6 (94), 16-21. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-6-94-4 [in Ukrainian]
[14] Stetsenko, H. (2007). Osvitni veb-resursy ta yikh klasyfikatsiia [Educational Web Resources and Their Classification]. Kompiuter v shkoli ta simi, 6(62), 23–26. [in Ukrainian]
[15] Rozputnia, B., Shevchenko, L., Umanets, V., Yashchuk, S., & Sabadosh, Y. (2025). Artificial Intelligence as a support tool in teaching programming to future bachelor's students of vocational education. Environment. Technology. Resources. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, 3, 253–259. https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8537

Матеріал надійшов до редакції 23.10.2026 р.